

Sygn. akt II CSK 163/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. K.
przeciwko R. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 grudnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 października 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) uchyla zaskarżony wyrok i oddala apelację,**
- 2) kosztami postępowania apelacyjnego i postępowania kasacyjnego obciąża stronę pozwaną na rzecz powoda, powierzając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w K.**

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty z dnia 4 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w K. uwzględnił powództwo R. K. przeciwko R. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o zapłatę 79 942,59 złotych, jako poręczycielowi wekslowemu. Nakaz ten utrzymał w mocy Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 17 października 2014 r. W wyniku apelacji strony pozwanej, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 21 października 2015 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty z dnia 4 marca 2013 r. i oddalił powództwo oraz zasądził od pozwanego koszty postępowania za obie instancje sądowe.

Podzielając ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, Sąd drugiej instancji dokonał odmiennej oceny prawnej, w szczególności uznał za zasadne zakwestionowanie przez pozwanego ważności udzielonego przezeń poręczenia wekslowego dnia 21 stycznia 2012 r. na skutek złożenia podpisu tylko przez jednego członka zarządu, w sytuacji, w której obowiązywała w spółce reprezentacja łączna dwuosobowa. Dopiero 23 lutego 2012 r. zmienił się sposób reprezentacji pozwanej Spółki przez zmianę jej umowy, zarejestrowanej postanowieniem Sądu Rejestrowego, a zgodnie z art. 255 k.s.h., mającym charakter przepisu *iuris cogentis*, zmiana jest skuteczna dopiero z chwilą wpisu do rejestru. Tak więc przy czynności udzielenia poręczenia pozwana Spółka nie była prawidłowo reprezentowana, a to skutkowało bezwzględną nieważnością czynności prawnej i spowodowało oddalenie powództwa.

Rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie zapadły na podstawie następujących ustaleń faktycznych, dokonanych przez Sąd Okręgowy i zaakceptowanych w całości w postępowaniu apelacyjnym. W wyniku zawartej dnia 20 stycznia 2012 r. umowy powód wraz z pozostałymi sześcioma wspólnikami R. sp. z o.o. w W., reprezentującymi cały kapitał zakładowy, czyli 53 917 udziałów, w tym powód - 14 703 udziały, sprzedał te udziały G. sp. z o.o. w S. za cenę 1 499 706 złotych, przy wartości nominalnej udziałów - 1 470 300 złotych. W umowie wskazano, że wszystkie udziały zostały ustanowione zgodnie z prawem i umową spółki oraz w pełni opłacone. Uzgodniono też w niej, że cena za udziały

zostanie zapłacona w trzech ratach, w stosunku do powoda - trzecia rata do dnia 1 lipca 2012 r. W celu zabezpieczenia płatności kupujący zobowiązał się wręczyć każdemu ze sprzedawców po dwa weksle własne poręczone osobiście przez osoby działające w imieniu nabywcy, tj. R. W. i C. W. Celem dodatkowego zabezpieczenia płatności kupującego postanowiono też podjąć czynności zmierzające do bezpośredniego poręczenia przez Spółkę R. weksli, co miało nastąpić w ciągu jednego dnia od podpisania umowy z jednoczesnym ustanowieniem kary umownej w wysokości 100 000 złotych w razie uchybienia temu obowiązkowi.

Dnia 21 stycznia 2012 r. prezes zarządu Spółki G., jedynego wspólnika nabytej poprzedniego dnia R. sp. z o.o. w W. R. W., działając jako zgromadzenie wspólników odwołał ze składu zarządu nabytej Spółki jej dotychczasowego prezesa W. T. i członka zarządu M. K., powołując w to miejsce siebie, jako jedynego członka zarządu - prezesa. Tego dnia został wręczony powodowi weksel własny płatny, bez protestu, na kwotę 252 092,58 złotych. Wystawcą weksla była Spółka G., a poręczycielami: pozwana spółka oraz R. W. i C. W. jako osoby fizyczne.

Powód nie otrzymał zapłaty trzeciej raty ceny zakupu udziałów, w wysokości 74 092,58 złotych i stąd jego działanie mające na celu wyegzekwowanie tej kwoty na podstawie przedłożonego weksla, co do którego wyrokiem Sądu Apelacyjnego uznane zostało za nieważne poręczenie wekslowe pozwanego.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie zaskarżonym wyrokiem przepisów postępowania, tj. art. 382 w związku z art. 493 § 1 k.p.c. oraz przepisów prawa materialnego, tj. art. 255 w związku z art. 157 § 1 k.s.h. przez błędną wykładnię; art. 205 § 1 w związku z art. 201 § 1 i art. 204 § 2 k.s.h. przez błędną wykładnię, oraz art. 14 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) przez niezastosowanie. Powód wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie wydanie orzeczenia co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji z zasądzeniem kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej jest rozważenie skuteczności prawnej oświadczenia pozwanej co do udzielonego poręczenia wekslowego

w sytuacji, gdy działał za nią jednoosobowy zarząd Spółki, który w chwili składania oświadczenia nie był wpisany do rejestru w KRS, ale mimo że zmiana umowy spółki w tym zakresie była znana stronom sporu, to jednakże w rejestrze KRS nadal figurowała reprezentacja łączna spółki jako właściwa do dokonywania przez nią czynności prawnych. Kwestia ta została wyjaśniona w orzeczeniu Sądu Okręgowego.

Z kolei, w zaskarżonym orzeczeniu Sąd Apelacyjny stwierdził nieważność oświadczenia woli pozwanej na skutek wadliwej reprezentacji, uznając wpis w KRS jako konstytutywny. Możliwe jest reprezentowanie takiego poglądu. Jednakże w orzecznictwie dominuje stanowisko, podzielane przez doktrynę i przyjęte przez skład sędziowski Sądu Najwyższego orzekający w niniejszej sprawie, że wpisanie w rejestrze przedsiębiorców w KRS zmiany umowy spółki w odniesieniu do jej reprezentacji ma na gruncie art. 255 § 1 w związku z art. 157 § 1 k.s.h. charakter obowiązkowy, ale jest deklaratywny. Jeżeli więc zmiana umowy spółki obejmowała ustanowienie jednoosobowego zarządu, to przepisy k.s.h. dotyczące reprezentacji łącznej przestały mieć zastosowanie, a skoro nie było w tym zakresie odmiennych postanowień umowy, to skuteczne było złożenie oświadczenia woli przez jedynego członka zarządu.

Oznacza to, że w odniesieniu do oświadczenia woli złożonego przez spółkę zaczęły obowiązywać wprost przepisy k.s.h. o reprezentacji. Jeżeli więc w chwili składania oświadczenia woli zarząd pozwanej Spółki był już jednoosobowy w osobie R. W., o czym ponadto wiedział także powód i działał w zaufaniu do czynności podejmowanych przez pozwanego. Zaufanie to pogłębiała zwłaszcza obecność notariusza, w którego kancelarii, jak wynika z ustaleń odbywało się składanie oświadczeń o zmianie umowy pozwanej Spółki oraz tam były prowadzone negocjacje dotyczące wystawienia i poręczenia weksla przez pozwaną. W tej sytuacji pozwany nie może powoływać się na nieważność własnego oświadczenia woli, argumentując to w dodatku tylko formalnie. Jak trafnie się podnosi w skardze kasacyjnej, za oczekiwaniem na wpis do KRS nie przemawiają żadne racje. Gdyby tego wymagać, to aż do wpisania zmian w KRS nie można by było w ogóle dokonywać żadnych czynności prawnych przez spółkę, w okresie od zmiany umowy w odniesieniu do ustanowienia jednoosobowego zarządu, będącego

wcześniej zarządem wieloosobowym, mimo powołania członka (prezesa) jednoosobowego zarządu. Nie można bowiem wymagać złożenia oświadczenia przez osoby, których nie ma w zarządzie, bo nie jest już zarządem wieloosobowym.

Podzielić w tym względzie należy stanowisko Sądu Najwyższego w podobnych kwestiach, wyrażone w wyroku z dnia 5 listopada 2010 r., I CSK 63/10 (Monitor Spółdzielczy 2010, nr 6), w uzasadnieniu uchwały z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 40/12 (OSNC 2013/2/18), a także w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 września 2008 r., I OSK 333/08, (nie publ.). Zgodzić się należy z twierdzeniem, że gdy zarząd jest jednoosobowy, to nie ma podstaw do określania sposobu reprezentacji w umowie spółki, więc jej zmiana nic nie wnosi poza deklaratywnym tego potwierdzeniem, wykreślającym reprezentację łączną (art. 205 § 1 w związku z art. 201 § 1 k.s.h.). Takie jest również stanowisko doktryny oraz orzecznictwa (por. uchwałę Sadu Najwyższego z dnia 29 listopada 1991 r., III CZP 125/91, OSNCP 1992, nr 6, poz. 102).

Jak trafnie zaznaczył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 lipca 2013 r., III CNP 1/13 (nie publ.) łączny sposób reprezentacji może dotyczyć w spółce jedynie wypadków, gdy jej zarząd jest wieloosobowy. Natomiast a contrario z art. 205 k.s.h. wynika, że jeżeli zarząd jest jednoosobowy, osoba stanowiąca ten zarząd ma prawo do samodzielnego reprezentowania spółki, zaś ograniczanie jej prawa przez ustanowienie obowiązku działania z inną osobą, np. prokurentem jest bezskuteczne. Z kolei, według wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 września 2008 r., w przypadku, gdy zmiana sposobu reprezentacji nie została jeszcze ujawniona w KRS dla stanowczego ustalenia sposobu prawidłowej reprezentacji wystarczy, gdy osoba prawna legitymuje się w postępowaniu przed sądem uchwałą o zmianie statutu lub znowelizowanym ujednoliconym tekstem statutu albo tekstem nowoprzyjętego statutu. Stanowisko to należy podzielić, odnosząc je do tożsamej sytuacji w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy prawnej stanowisko Sądu drugiej instancji nie mogło się ostać, a rozstrzygnięcie zapadłe przed Sądem Okręgowym zasługuje na poparcie i należy je utrzymać w mocy, dzieląc zarzuty strony powodowej wobec zaskarżonego wyroku, zawarte w skardze kasacyjnej.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. należało orzec jak w sentencji, rozstrzygając o kosztach postępowania na podstawie art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

jw

r.g.